

Seznam otázek

1a) Optimum spotřebitele a křivka poptávky za předpokladu přímé měřitelnosti užitku

Celkový užitek. Mezní užitek. Optimum spotřebitele. Optimální kombinace více statků. Substituční a důchodový efekt změny ceny Odvození poptávky v kardinalistické verzi teorie užitku.

1b) Nedokonalá konkurence jako tržní selhání.

Výrobní a alokační efektivnost jednotlivých tržních struktur.

2a) Optimum spotřebitele a křivka poptávky za předpokladu neměřitelnosti užitku

Indiferenční analýza. Indiferenční křivka. Linie rozpočtu. Optimum spotřebitele. Odvození poptávky v ordinalistické verzi teorie užitku.

2b) Externality

Externality ve spotřebě. Kladné externality a neefektivnost.

3a) Trh a tržní mechanismus

Pojem poptávka. Pohyb po křivce poptávky a pohyb křivky poptávky. Pojem nabídka. Pohyb po křivce nabídky a pohyb křivky nabídky. Rovnováha a efektivnost. Výhody ze směny. Rovnováha z hlediska délky období. Rovnováha a současná změna nabídky a poptávky.

3b) Externality

Externality ve výrobě. Záporné externality a neefektivnost.

4a) Cenová elasticita poptávky

Cenová elasticita poptávky v jednom bodě. Faktory, které ovlivňují elasticitu poptávky. Cenová elasticita poptávky mezi body. Vztah cenové elasticity poptávky, mezních příjmů a celkových příjmů.

4b) Veřejné statky

Vlastnosti veřejných statků. Optimální množství veřejného statku.

5a) Produkční a nákladová funkce v krátkém období

Charakteristika krátkého období. Produkční funkce v krátkém období. Celkový, mezní a průměrný produkt. Náklady firmy v krátkém období. Odvození nákladové funkce z produkční funkce. Typy, tvary a vlastnosti nákladů v krátkém období

5b) Poptávka po práci

Příjem z mezního produktu práce. Určení optimálního množství práce

6a) Produkční a nákladová funkce v dlouhém období

Charakteristika dlouhého období. Izokvanta. Izokosta. Nákladové optimum firmy. Odvození nákladové funkce z produkční funkce. Typy, tvary a vlastnosti nákladů v dlouhém období.

6b) Trh kapitálu

Kapitál a kapitálové statky. Úspory a investice. Poptávka na trhu kapitálu. Nabídka na trhu kapitálu.

7a) Příjmy, zisk a optimum firmy

Celkové, průměrné a mezní příjmy v podmínkách dokonalé a nedokonalé konkurence. Náklady explicitní a implicitní. Zisk účetní a zisk ekonomický. Optimální výše výstupu firmy - zlaté pravidlo maximalizace zisku

7b) Nedokonalosti na trhu práce

Příčiny a důsledky nedokonalostí na trhu práce. Odbory a monopson na trhu práce

8a) Tržní struktury

Srovnání jednotlivých tržních struktur (dokonalá konkurence, monopolistická konkurence, monopol a oligopol). Optimum firmy v dokonalé a nedokonalé konkurenci. Měření monopolní síly a měření koncentrace odvětví.

8b) Efektivnost

Výrobní a alokační efektivnost jednotlivých tržních struktur.

9a) Chování firmy na dokonale konkurenčním trhu

Charakteristika dokonalé konkurence. Nabídka firmy v krátkém období. Bod uzavření firmy. Bod zvratu. Tržní nabídka. Efektivnost dokonalé konkurence

9b) Individuální nabídka práce

Substituční a důchodový efekt změny mzdové sazby

10a) Nedokonalá konkurence na trhu výrobků a služeb. Monopol

Příčiny existence nedokonalé konkurence. Monopol. Srovnání chování firmy, která maximalizuje zisk a firmy, která maximalizuje obrat (tržby, celkový příjem)

10b) Regulace monopolu

Měření monopolní síly. Přirozený monopol a jeho regulace

11a) Nedokonalá konkurence na trhu výrobků a služeb Oligopol

(smluvní oligopol, oligopol s dominantní firmou). Monopolistická konkurence – rozlišení krátkodobé a dlouhodobé situace

11b) Alokační efektivnost

(neefektivnost) v podmínkách dokonalé konkurence, monopolistické konkurence, oligopolu a monopolu

12a) Obecný model tvorby cen výrobních faktorů

Podstata a specifika trhů výrobních faktorů. Určení optimálního množství výrobního faktoru najímaného firmou. Poptávka po výrobních faktorech. Nabídka výrobních faktorů. Formy cen výrobních faktorů

12b) Optimum spotřebitele a křivka poptávky za předpokladu neměřitelnosti užitku

Viz. 2a)

13a) Práce jako výrobní faktor

Poptávka po práci. Nabídka práce. Rovnováha dokonale konkurenčního trhu práce. Nedokonalosti trhu práce (příčiny a důsledky nedokonalostí, problematika působení odborů a monopsonu na trhu práce)

13b) Dokonalá konkurence

Charakteristika dokonalé konkurence. Nabídka firmy v krátkém období. Bod uzavření firmy. Bod zvratu

1a) Optimum spotřebitele a křivka poptávky (kardinalistická teorie užitku)

Celkový a mezní užitek

Celkový užitek (TU) = souhrn uspokojení ze spotřeby statku

Mezní užitek (MU) = přírůstek užitku z poslední jednotky spotřebovaného statku

$$MU = \frac{\Delta TU}{\Delta Q}$$

Zákon klesajícího mezního užitku = čím více statku spotřebujeme, tím méně užitku z každé jednotky

Optimum spotřebitele (kardinalistický přístup)

Spotřebitel maximalizuje celkový užitek při daném rozpočtu

$$M = P_X \cdot X + P_Y \cdot Y$$

Podmínka optima pro 2 statky:

$$\frac{MU_X}{P_X} = \frac{MU_Y}{P_Y}$$

Uživatel dosahuje nejvyššího užitku, pokud MU z poslední Koruny je stejný u obou statků

Substituční a důchodový efekt změny ceny

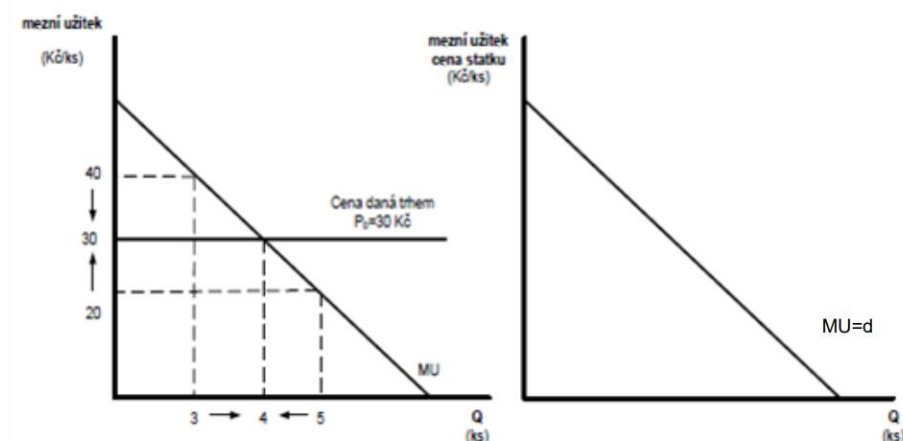
Substituční e. = nahrazujeme dražší statky levnějšími

Důchodový e. = změna reálné kupní síly => změna spotřeby, jako kdyby se změnil důchod

Odvození poptávkové křivky v kardinalistické teorii

Pokud se mění cena statku, mění se optimum. Každý nový od optima => bod individuální poptávky

$$\frac{MU_X}{P_X} = \text{konst.}$$

1b) Nedokonalá konkurence jako tržní selhání

K tržnímu selhání dochází, pokud tržní výsledek není efektivní => nevede k optimálnímu využití zdrojů

Výrobní efektivnost = výroba s minimálními náklady

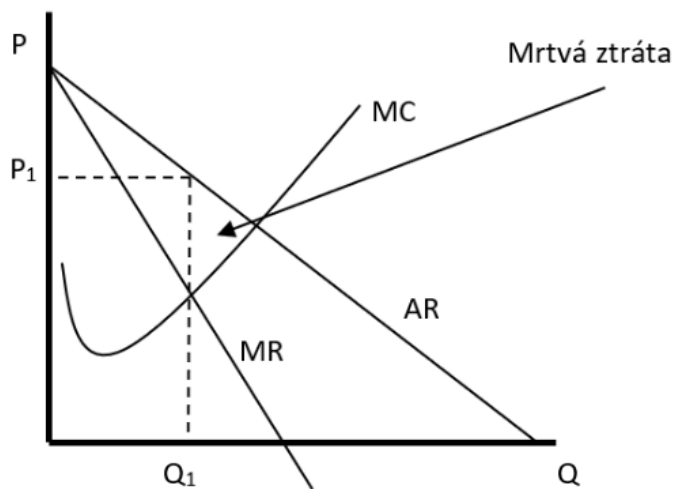
Alokační efektivnost = $P=MC$

Neefektivnost nedokonalé konkurence

Nevyrábí s minimálními náklady (kvůli menšímu výstupu)

$P > MC$

Nejvíce neefektivní je monopol, poté oligopol a nakonec monopolistická konkurence

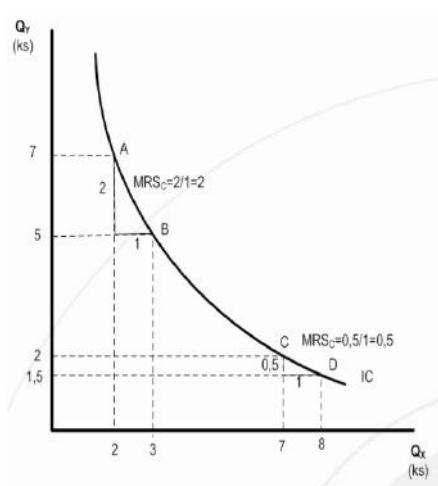

2a) Optimum spotřebitele a křivka poptávky za předpokladu neměřitelnosti užitku

Spotřebitel neumí kvantifikovat užitek, může statky mezi sebou porovnávat

Indiferenční křivka (IC)

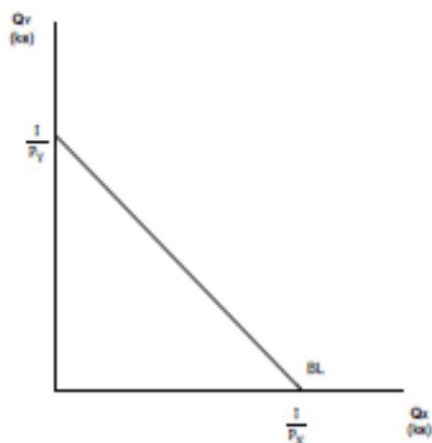
Křivka kombinací dvou statků, které poskytují stejný celkový užitek

Linie rozpočtu (budget line)

Vyjadřuje všechny kombinace statků, které si uživatel může dovolit

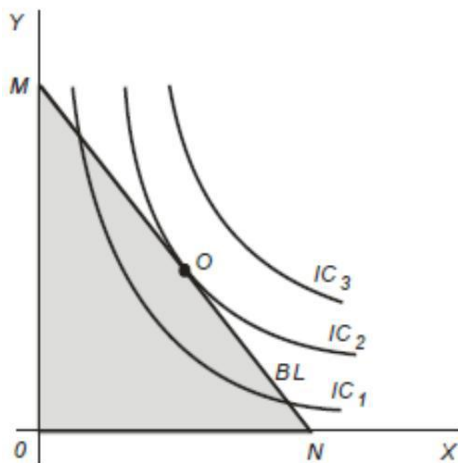
$$M = P_X \cdot X + P_Y \cdot Y$$

Optimum spotřebitele v ordinalistickém pojetí

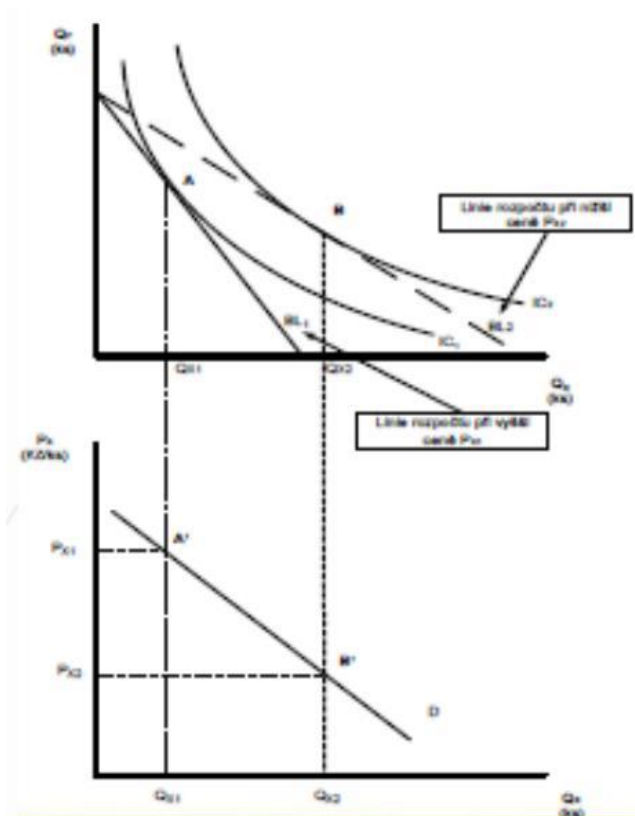
Bod, kde se indiferenční křivka dotýká rozpočtové linie

$$\frac{MU_X}{MU_Y} = \frac{P_X}{P_Y}$$

Odvození poptávky v ordinalistickém pojetí

Ceny jednoho statku se mění, ostatní faktory zůstávají stejné. Sledujeme, jak se mění optimum spotřebitele => dostaneme individuální poptávku

2b) Externality

Externalita = dopad činnosti jedné osoby (firmy) na jiného aktéra mimo trh

Kladná = očkování, včely

Záporná = znečištění, hluk

Externality ve spotřebě

Spotřeba jednoho ovlivňuje užitek jiného

Kladné: veřejné osvětlení, zahradní úpravy

Záporné: kouření v restauraci, hlasitá hudba

Kladné externality a neefektivnost

Při pozitivních externalitách je společenský užitek větší než ten soukromý => trh vyprodukuje méně než je optimální

Efektivní množství není tržní množství => vzniká nealokovaná část užitku = mrtvá váha

3a) Trh a tržní mechanismus

Trh = prostor, kde se střetává poptávka s nabídkou

Tržní mechanismus = proces, kterým se určuje cena a množství směny pomocí interakce poptávky a nabídky

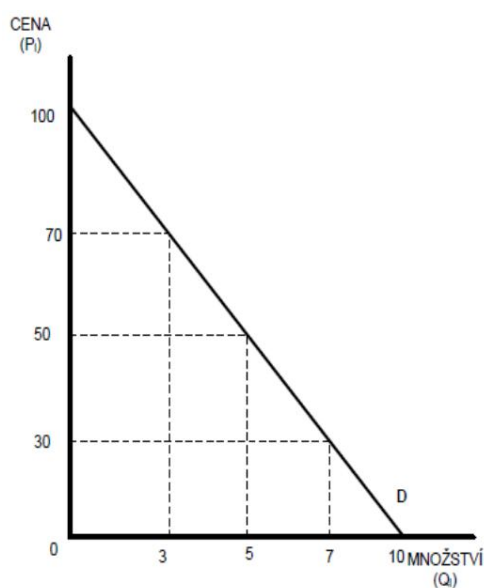
Poptávka

Poptávka = množství statku, které jsou spotřebitelé ochotni koupit při určité ceně

Závisí na ceně, důchodu, preferencích a cenách jiných statků

Pohyb po křivce poptávky = změna ceny poptávaného statku

Posun celé křivky poptávky = např. změna důchodu nebo ceny jiných statků

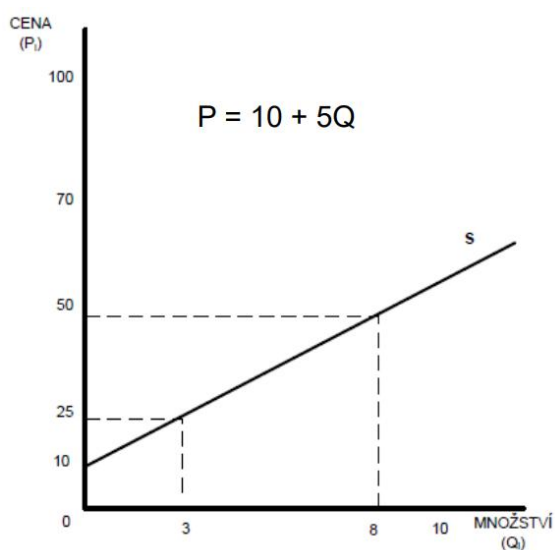

Nabídka

Nabídka = množství statku, které jsou výrobci ochotni dodat při určité ceně

Pohyb po křivce nabídky = změna ceny nabízeného statku

Posun celé křivky poptávky = např. změna technologie, cen vstupů nebo daně

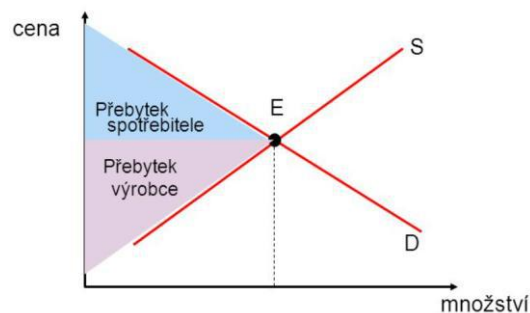

Rovnováha a efektivnost

Rovnováha nastává, když se poptávané množství rovná nabízenému množství

Rovnovážná cena (P^*) a rovnovážné množství (Q^*) vznikají na průsečíku S a D

Efektivnost = v bodě rovnováhy dochází k maximalizaci přebytku

Výhody ze směny

Přebytek spotřebitele = nakupuje levněji, než kolik by byl ochoten zaplatit

Přebytek výrobce = prodává draž, než by nutně musel

Dohromady tvoří celkový užitek => měřítko efektivnosti trhu

Rovnováha z hlediska délky období

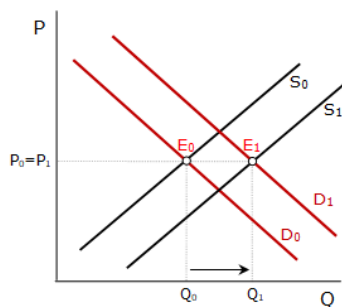
Okamžité (tržní) => nabídka fixní, reaguje pouze cena

Krátké => nabídka se částečně přizpůsobuje

Dlouhé => nabídka plně flexibilní (firmy přicházejí a odcházejí)

Současná změna nabídky a poptávky

Když se poptávka i nabídka mění zároveň, výsledek závisí na síle posunu

3b) Externality

Externality ve výrobě

Když výroba jednoho subjektu ovlivňuje ostatní

Záporné = emise, hluk, chemikálie ve vodě

Kladné = infrastruktura, zeleň v blízkosti továrny

Neefektivnost

Společnost by získala více užitku, kdyby se vyrábělo méně

4a) Cenová elasticita poptávky

Cenová elasticita poptávky (E_d) = vyjadřuje, o kolik procent se změní poptávané množství, když se cena změní o 1 %

$$E_d = \frac{\% \Delta Q}{\% \Delta P}$$

Bodová elasticita

Měří elasticitu v konkrétním bodě křivky poptávky

$$E_d = \frac{\Delta Q}{\Delta P} \cdot \frac{P}{Q}$$

Faktory ovlivňující cenu poptávky

- Dostupnost substitutů
- Podíl výdajů na důchodu
- Nutnost vs. Luxus
- Délka časového horizontu

Oblouková elasticita

$$E_d = \frac{Q_2 - Q_1}{Q_2 + Q_1} \div \frac{P_2 - P_1}{P_2 + P_1}$$

Vztah elasticity, celkového příjmu a mezního příjmu

$E_d > 1$ (elastická) $\Rightarrow$ růst $P \Rightarrow$ pokles $TR \Rightarrow MR > 0$

$E_d = 1$ (jednotková) $\Rightarrow TR = MAX \Rightarrow MR = 0$

$E_d < 1$ (neelastická) $\Rightarrow$ růst $P \Rightarrow$ růst $TR \Rightarrow MR < 0$

4b) Veřejné statky

Veřejný statek = nevylučitelnost z užívání, nespotřebovatelnost (např. obrana, veřejné osvětlení)

Vlastnosti a selhání trhu

Nevylučitelnost $\Rightarrow$ není možné účtovat poplatky

Nespotřebovatelnost $\Rightarrow$ všichni můžou užívat zároveň

Optimální množství veřejného statku

Výroba veřejného statku má smysl tak dlouho, dokud celkový mezní přínos pro společnost převyšuje nebo se rovná jeho mezním nákladům.

$$\text{Součet } MRS = MRT$$

[Součet mezních přínosů = mezní náklady]

5a) Produkční a nákladová funkce v krátkém období

Krátké období = alespoň jeden výrobní faktor je fixní

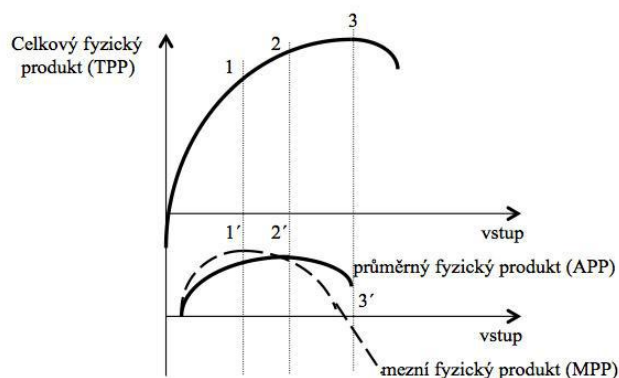
Produkční funkce v krátkém období

Vyjadřuje vztah mezi množstvím variabilního vstupu a celkovým výstupem

Celkový produkt (TP) = celkové množství výstupu

Průměrný produkt (AP) = výstup na jednotku vstupu

Mezní produkt (MP) = změna výstupu při změně vstupu

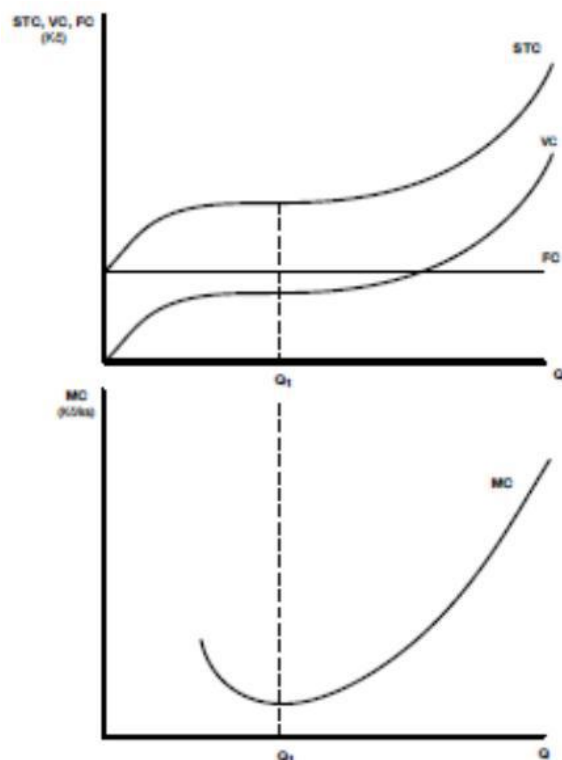

Náklady firmy v krátkém období

Fixní náklady (FC) = nezávisí na výstupu (např. nájem)

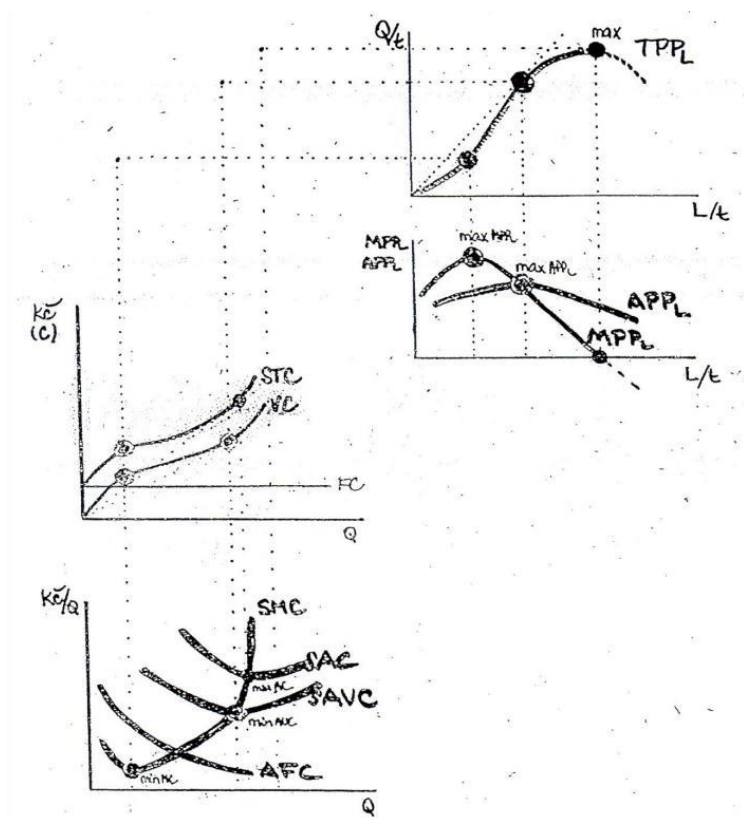
Variabilní náklady (VC) = mění se s výstupem (např. mzdy)

Celkové náklady (TC) = FC + VC

Odvození nákladové funkce z produkční funkce

AVC a AP jsou inverzní; MC a MP jsou inverzní

Tvar a vlastnosti nákladů v krátkém období

MC má J-tvar => nejprve klesá a pak roste

AVC a ATC mají U-tvar s tím, že je MC protíná v jejich minimu

AFC klesá neustále

5b) Poptávka po práci

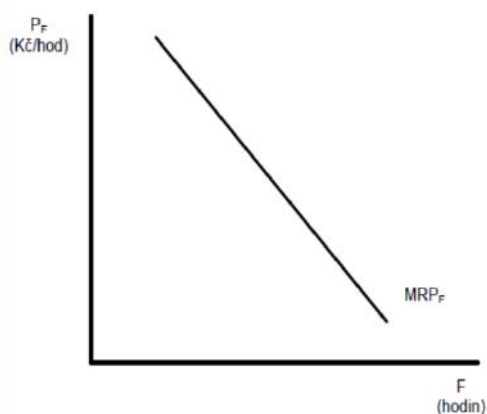
Odvozená poptávka – firma poptává práci podle toho, kolik přínosu jí přinese

Poptávka závisí na produktivitě práce MPL, ceně výstupu P a mzdové sazbě w

Příjem z mezního produktu práce (MRPL)

Vyjadřuje kolik peněz firmě přinese dodatečný pracovník

$$MRP_L = \frac{\Delta TR}{\Delta L}$$

Mezní náklady na práci (MFCL)

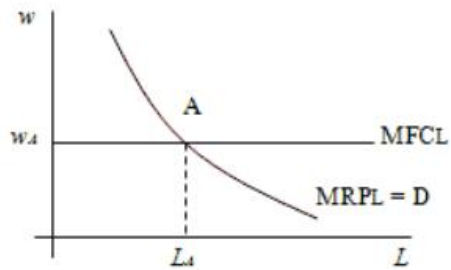
Přírůstek celkových nákladů na práci při najmutí dalšího pracovníka

$$MFCL = \frac{\Delta TC_L}{\Delta L}$$

Optimální množství práce

V bodě optima platí, že přínos posledního pracovníka = jeho pracovní náklady

$$MRP_L = MFCL$$

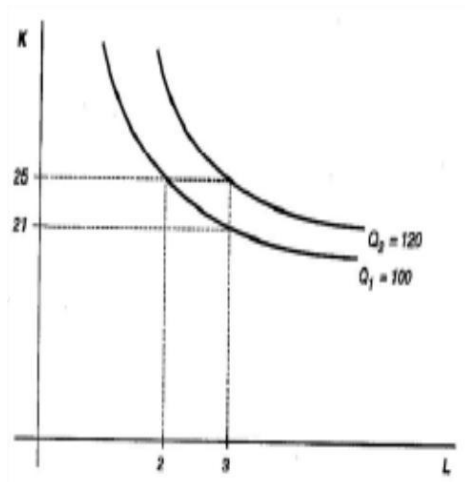

6a) Produkční a nákladová funkce v dlouhém období

V dlouhém období jsou všechny vstupy variabilní

Izokvanta (křivka stejného výstupu)

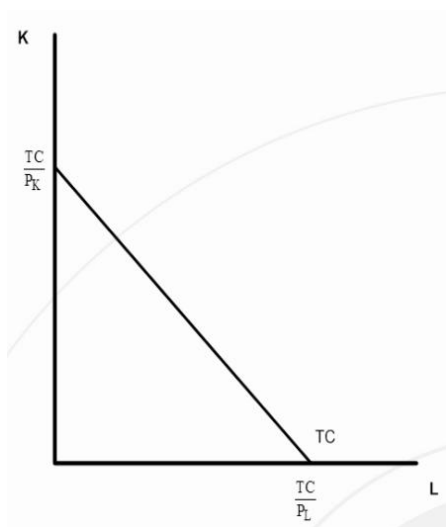
Zobrazuje všechny kombinace vstupů, které vedou ke stejnému objemu produkce

Izokosta (křivka stejného nákladu)

Zobrazuje kombinaci vstupů, které lze koupit za dané náklady

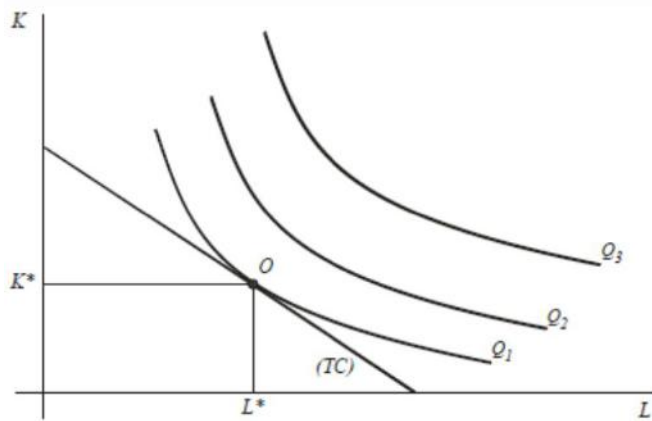
$$TC = wL + rK$$

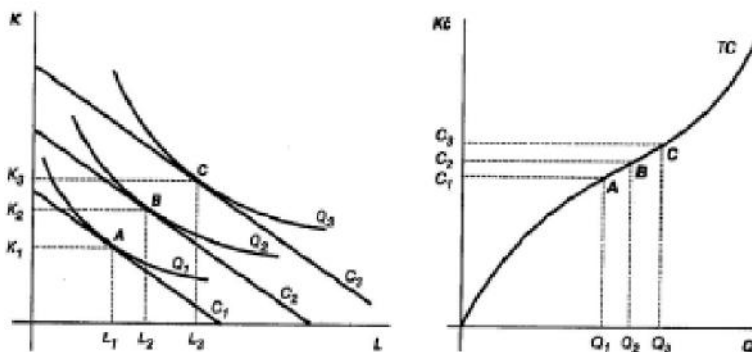
Nákladové optimum firmy

Bod, kde se izokvanta dotýká izokosty

$$\frac{MP_L}{MP_K} = \frac{w}{r}$$

Odvození nákladové funkce z produkční funkce

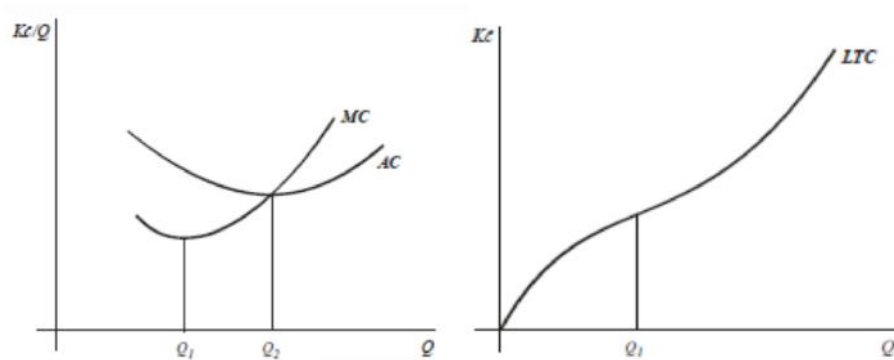

Typy a tvary nákladů v dlouhém období

MC je J-tvaru => nejdříve klesá a pak stoupá

AC je U-tvaru a MC jí protíná v jejím minimu

TC je rostoucí

6b) Trh kapitálu

Kapitál = výrobní vstupy vytvořené lidskou činností

Kapitálové statky = fyzická forma kapitálu (např. stroje)

Kapitál je odlišný od práce, není zpracován najednou, je postupně opotřebováván (odpisy)

Úspory a investice

Úspory = odložení spotřeby v čase

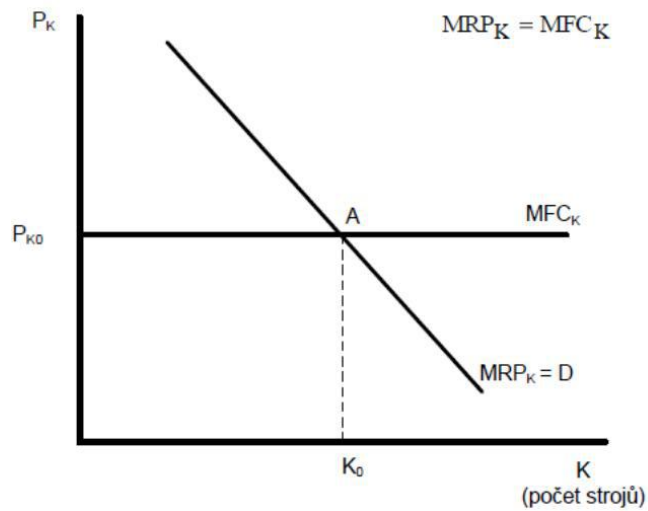
Investice = Přeměna úspor v tvorbu kapitálových statků

Poptávka na trhu kapitálu

Firmy poptávají kapitál podle výnosu z investic, rozhodují se podle mezního výnosu z jednotky kapitálu (MRPK)

Nabídka na trhu kapitálu

Tvořena úsporami domácností, roste s úrokovou mírou (vyšší úrok => vyšší motivace spořit), rozhodují se podle mezních nákladů na jednotku kapitálu (MFCK)

7a) Příjmy, zisk a optimum firmy

Celkové, průměrné a mezní příjmy

Celkový příjem (TR)

$$TR = P \cdot Q$$

Průměrný příjem (AR)

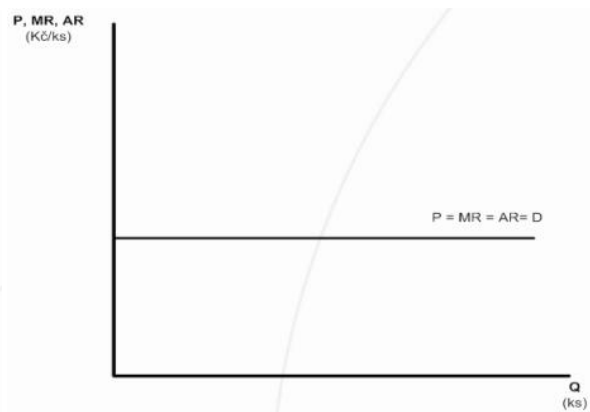
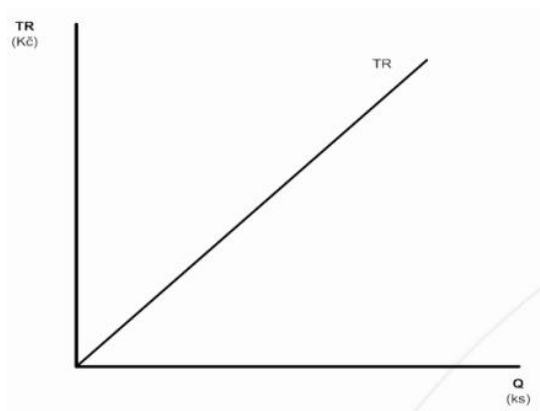
$$AR = TR/Q$$

Mezní příjem (MR)

$$MR = \frac{\Delta TR}{\Delta Q}$$

V podmínkách dokonalé konkurence:

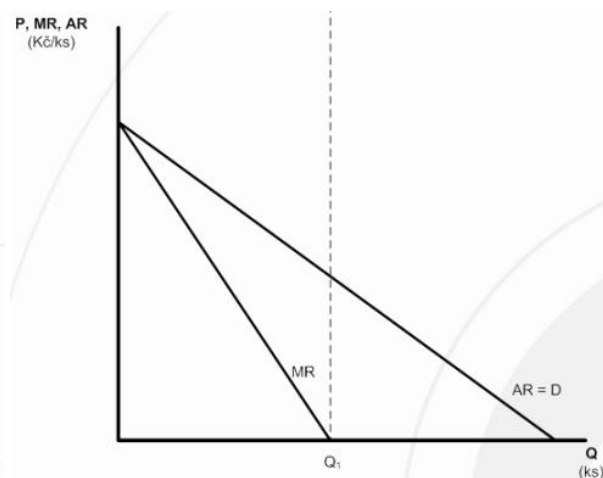
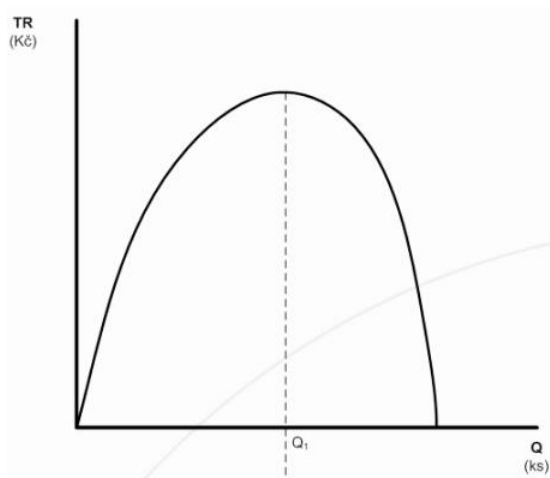
Cena (P) je konstantní $\Rightarrow MR = AR = P$

V podmínkách nedokonalé konkurence:

Cena klesá s vyšším výstupem $\Rightarrow MR = AR/2$

TR má vrchol tam, kde je $MR = 0$

Explicitní a implicitní náklady

Explicitní = skutečné platby (např. mzdy, nájem, materiál)

Implicitní = obětované příležitosti vlastních zdrojů

Účetní a ekonomický zisk

Účetní zisk = TR – explicitní náklady

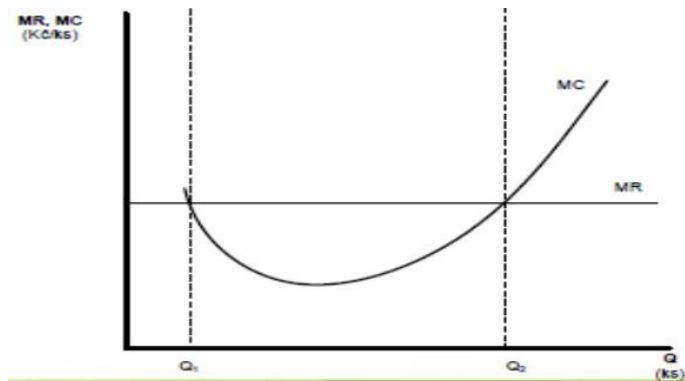
Ekonomický zisk = TR – (explicitní náklady + implicitní náklady)

Optimální výše výstupu – zlaté pravidlo maximalizace zisku

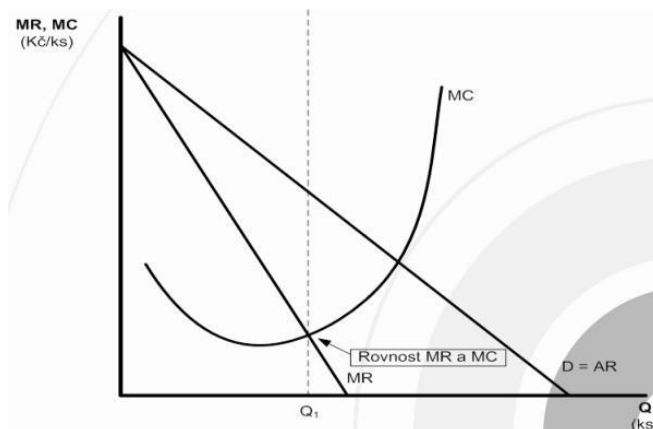
Firma maximalizuje, když:

$$MR = MC$$

Dokonalá konkurence:

Nedokonalá konkurence:

7b) Nedokonalosti na trhu práce

Ne všichni mají stejný přístup k informacím a práci

Nedokonalosti vedou k jiným než rovnovážným mzdám, nezaměstnanosti nebo neefektivní alokaci

Příčiny nedokonalostí

- Nedokonalá informace – pracovníci neví o všech volných místech, firmy neví o všech dovednostech pracovníků
- Mobilita pracovní síly – bariéry přestěhování, sociální vazby
- Diskriminace – pohlaví, věk, etnikum
- Segmentace trhu práce – rozdílné podmínky mezi sektory (veřejný vs. Soukromý)
- Zákony a regulace – minimální mzda, ochrana zaměstnanců, zákoník práce

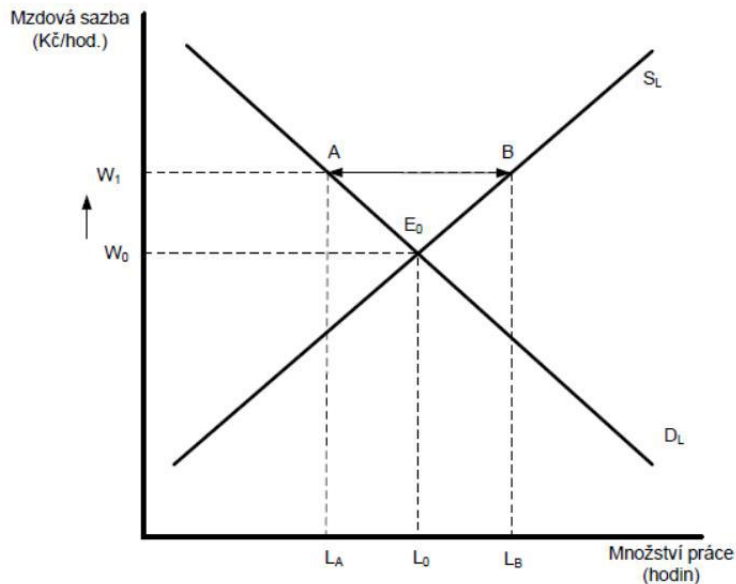
Odbory na trhu práce

Odbory zvyšují vyjednávací sílu pracovníků

Mohou vyjednávat vyšší mzdy, kratší pracovní dobu a lepší podmínky

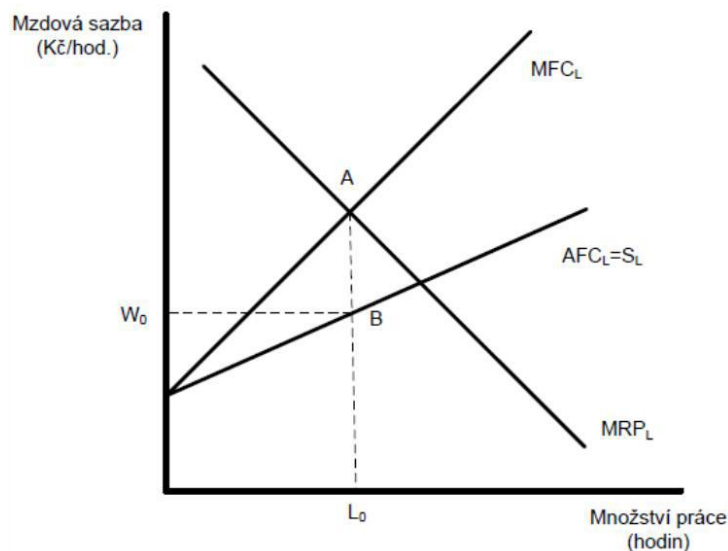
Důsledky:

- Pozitivní = rovnější rozdělení příjmů, stabilita
- Negativní = vyšší nezaměstnanost, vyšší náklady práce

Monopson na trhu práce

Firma je jediným zaměstnavatelem na trhu (např. město s jednou továrnou), výsledkem je nižší mzda a zaměstnanost než v dokonalé konkurenci

8a) Tržní struktury

Srovnání tržních struktur

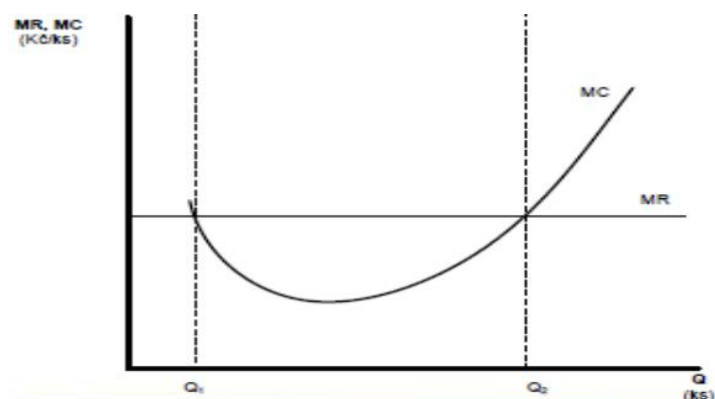
	Počet firem	Produkt	Bariéry vstupu	Cenová síla	Přístup k informacím
Dokonalá konkurence	Mnoho	Homogenní	Žádné	Žádná	Dokonalý
Monopolistická konkurence	Mnoho	Diferencovaný	Nízké	Nízká	Dobrý
Oligopol	Pár	Diferencovaný	Střední/vysoké	Střední/vysoká	Omezený
Monopol	Jedna	Diferencovaný	Vysoké	Vysoká	Omezený

Optimum firmy v dokonalé a nedokonalé konkurenci

Dokonalá konkurence:

Firma je příjemcem ceny $\Rightarrow P = MR = AR$

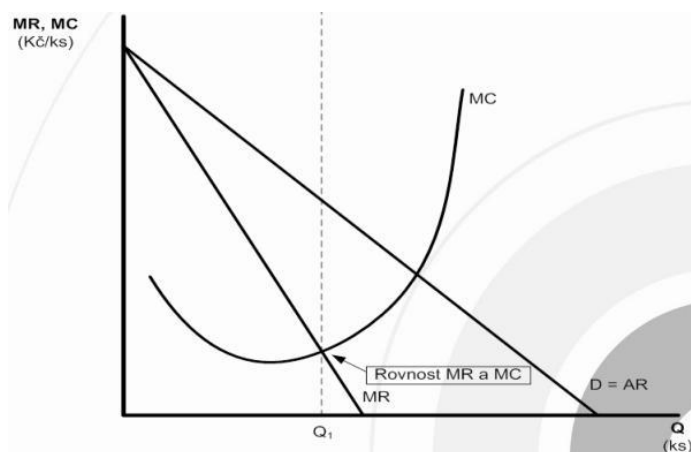
Optimum $\Rightarrow MC = MR = P = AR$

Nedokonalá konkurence:

$MR < P$, protože firma má sílu měnit cenu

Optimum $\Rightarrow MR = MC$, ale $P > MC$

Měření monopolní síly – Lernerův index

Vyjadřuje, jak moc se cena odchyluje od mezních nákladů

$$L = \frac{P - MC}{P}$$

$L = 0 \Rightarrow$ dokonalá konkurence; $L = 1 \Rightarrow$ silný monopol

Měření koncentrace odvětví – CRn

Podíl tržeb n největších firem na celkové tržby celého odvětví

$$CR_n = \frac{\sum_{i=1}^n S_i}{S_T} \times 100$$

S_i = tržby i-té firmy; S_T = celkové tržby odvětví; n = počet firem, které se sledují (běžně 4)

$CR > 60\%$ => vysoká koncentrace; $CR < 40\%$ => nízká koncentrace

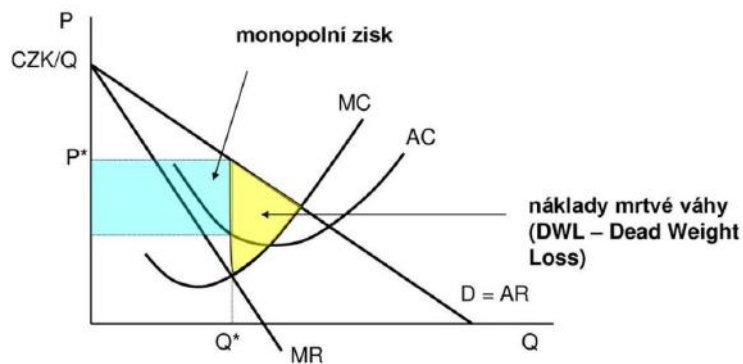
8b) Efektivnost

Výrobní (produkce v minimu AC) a alokační ($P = MC$) efektivnosti dosahuje pouze dokonalá konkurence

Důsledky neefektivnosti

$P > MC$ => trh neprodukuje množství odpovídající ideální poptávce

Vzniká mrtvá váha

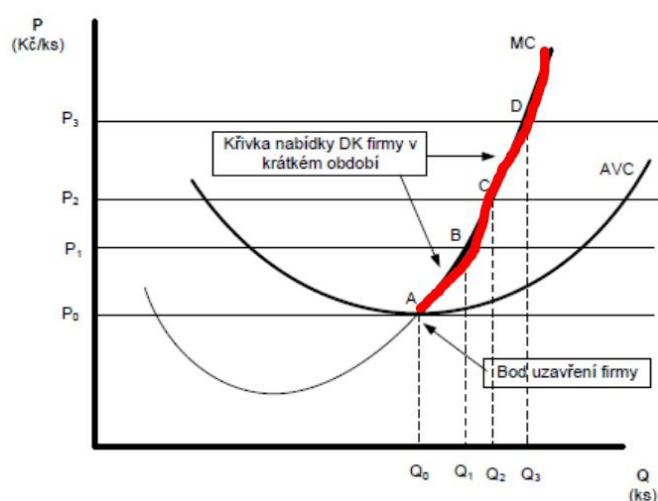
9a) Chování firmy na dokonale konkurenčním trhu

Charakteristika dokonalé konkurence

- Velké množství firem
- Homogenní produkt
- Volný vstup/výstup z odvětví
- Dokonalá informovanost
- Firma přijímá cenu

Nabídka firmy v krátkém období

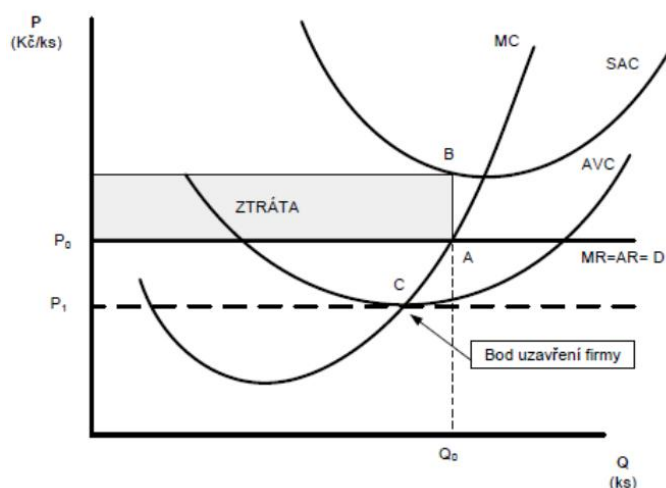
Nabídka = část křivky MC, která leží nad křivkou AVC

Bod uzavření firmy

Bod uzavření = minimální bod AVC

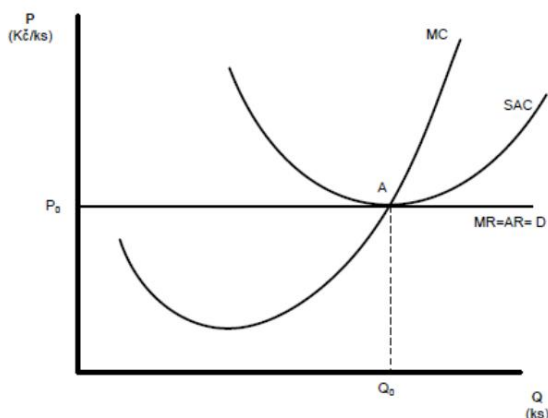
Pokud je $P < AVC$, firma ukončí výrobu

Bod zvratu

Bod zvratu = minimální bod AC

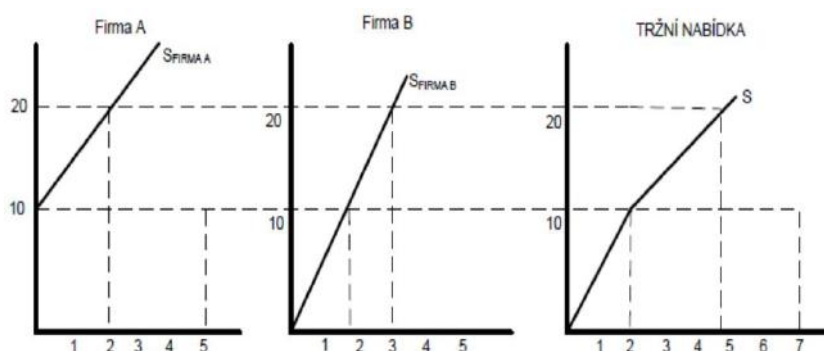
Pokud je $P = AC$, firma dosahuje nulového ekonomického zisku

Tržní nabídka v dokonalé konkurenci

Vzniká horizontálním součtem individuálních nabídek všech firem

V krátkém období je fixní počet firem, v dlouhém období se tržní nabídka přizpůsobuje

Efektivnost dokonalé konkurence

Alokační efektivní, jelikož $P = MC \Rightarrow$ produkce odpovídá poptávce

Výrobní efektivnost, jelikož produkce je v minimu AC $\Rightarrow$ minimální náklady

9b) Individuální nabídka práce

Pracovník volí mezi volným časem a prací

Mzda = cena volného času

Substituční efekt změny mzdy

Zvýšení mzdy $\Rightarrow$ práce relativně výhodnější než volný čas

Výsledkem je růst individuální nabídky práce

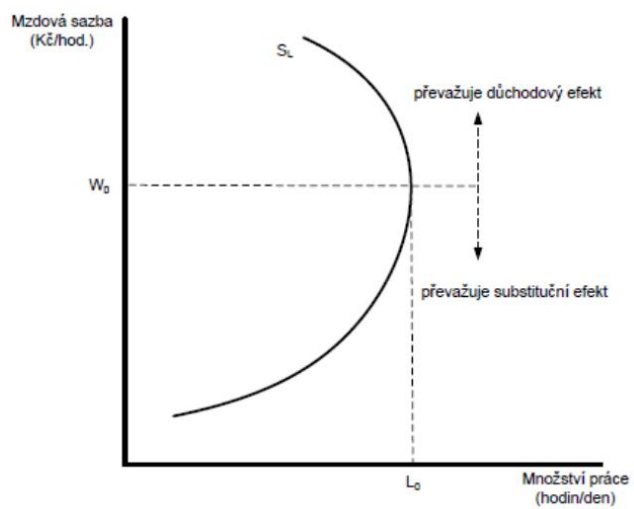
Důchodový efekt změny mzdy

Zvýšení mzdy $\Rightarrow$ jedinec je „bohatší“ i bez většího objemu práce

Může si dovolit více volného času $\Rightarrow$ individuální nabídka práce klesá

Výsledný tvar individuální nabídky práce

Při nízké mzdě převažuje substituční efekt, při vysoké převažuje efekt důchodový

10a) Nedokonalá konkurence na trhu výrobků a služeb. Monopol

Příčiny vzniku nedokonalé konkurence

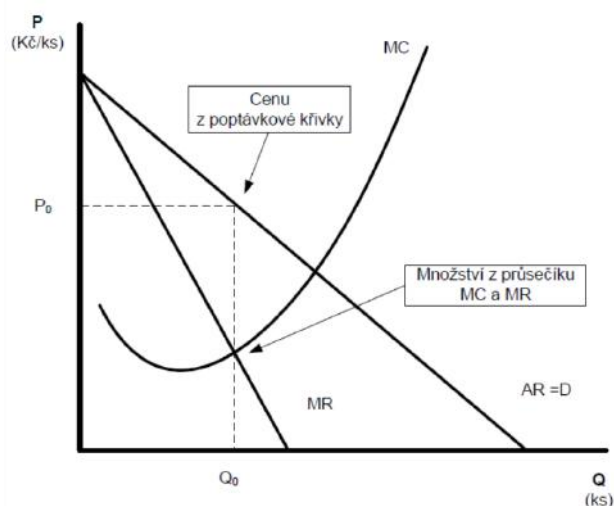
1. Bariéry vstupu – právní (licence, patenty), technologické (úspory z rozsahu) a kapitálové (vysoké vstupní náklady)
2. Produktová diferenciace – spotřebitelé nerozlišují jen podle ceny
3. Omezený počet firem – nedostatek konkurence

Monopol

- Jedna firma na trhu
- Unikátní produkt
- Firma určuje cenu
- Vysoké bariéry vstupu

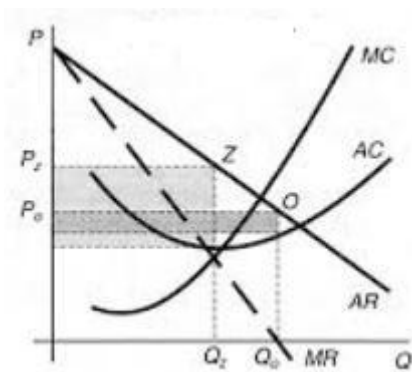
Chování firmy maximalizující zisk

Zlaté pravidlo $MR = MC$ a v monopolu platí $P > MC$

Chování firmy maximalizující obrát

Platí $MR = 0$

[Na obrázku bod O]

10b) Regulace monopolu

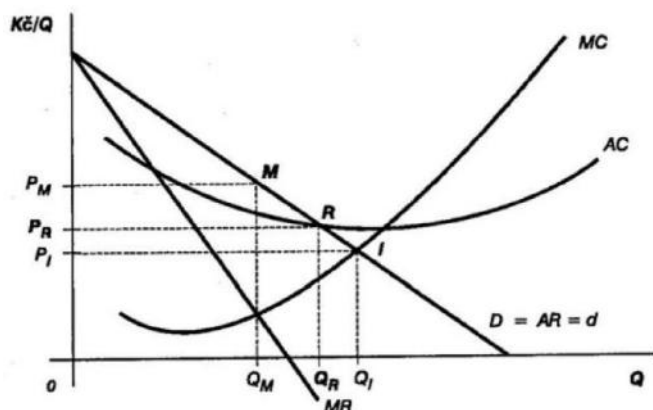
Proč regulovat monopol

Monopol vede k vyšší ceně a menšímu výstupu a vznikají náklady mrtvé váhy

Regulace mají za cíl snížit cenu, zvýšit objem produkce a zabránit zneužití tržní síly

Způsoby regulace monopolu

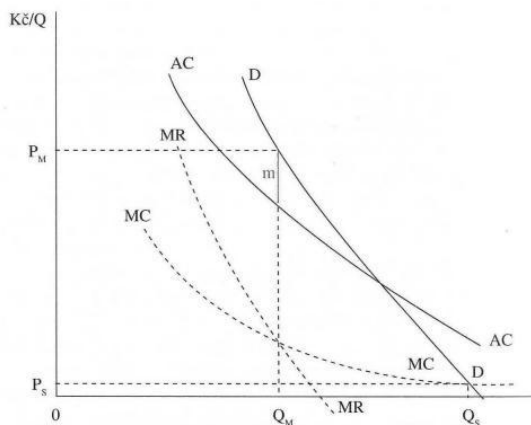
1. Cenová regulace – regulátor může stanovit, že firma bude prodávat za MC nebo AC

2. Antimonopolní politika – zákaz zneužívání postavení a rozdělování firem
3. Veřejné vlastnictví – monopolní firma může být státní => stát určuje cenu a objem výstupu

Přirozený monopol

Vzniká tam, kde úspory z rozsahu jsou tak velké, že jedna firma je efektivnější než více malých

Měření monopolní síly – Lernerův index

$$L = \frac{P - MC}{P}$$

Čím větší L , tím větší monopolní síla

11a) Nedokonalá konkurence na trhu výrobků a služeb Oligopol

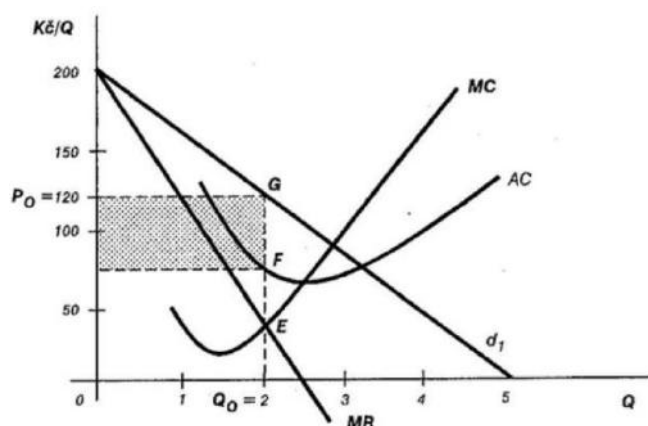
Oligopol

- Malý počet firem na trhu
- Produkt diferencovaný
- Firmy ovlivňují ceny

Smluvní oligopol (např. kartel)

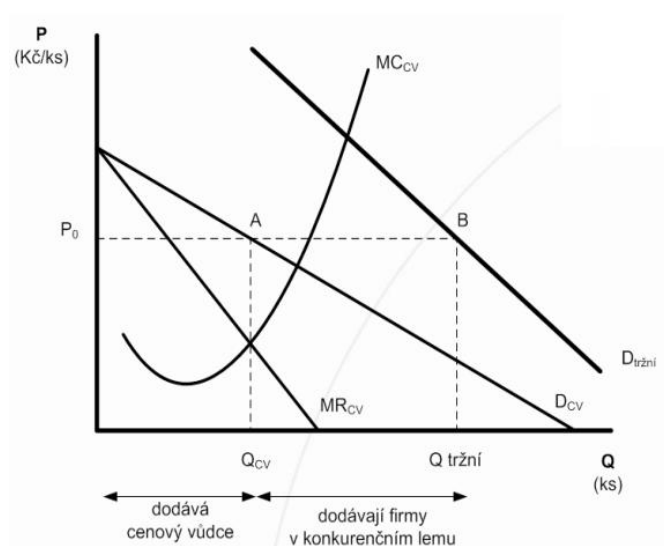
Firmy se dohodnou na cenách a výstupech, chovají se jako monopol

Zakázaný v rámci antimonopolní legislativy

Oligopol s dominantní firmou

Ostatní firmy se přizpůsobují ceně dominantní firmy

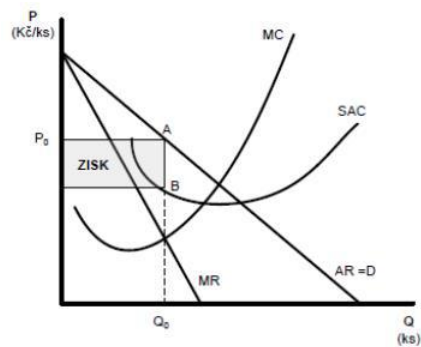
Monopolistická konkurence

Mnoho firem s diferencovaným produktem

Volný vstup a výstup z odvětví

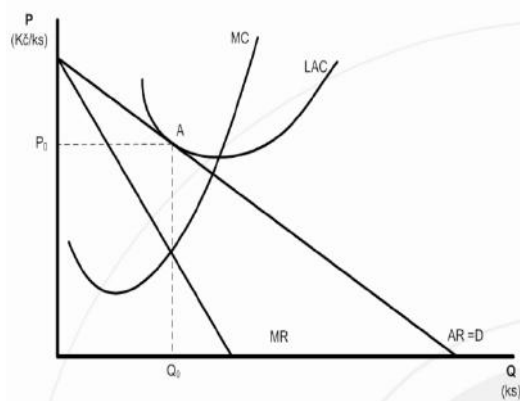
Krátké období:

- Firma může dosahovat zisku nebo ztráty
- $MR = MC$

Dlouhé období:

- Ekonomický zisk = 0
- $P = AC$

11b) Alokační efektivnost

Alokační efektivnost = produkce takového množství statků, kdy $P = MC$

Dokonalá konkurence = efektivní

Monopol = $P > MC \Rightarrow$ neefektivní

Monopolistická konkurence = $P > MC \Rightarrow$ neefektivní

Oligopol = $P > MC \Rightarrow$ neefektivnost

Neefektivnost = ztráta mrtvé váhy

Spotřebitelé, kteří by při $P = MC$ koupili, nemohou kvůli vyšší ceně

12a) Obecný model tvorby cen výrobních faktorů

Podstata a specifika trhů výrobních faktorů

Výrobní faktory = práce, půda, kapitál

Cena faktoru = odměna za jeho použití (práce => mzda; půda => renta; kapitál => úrok)

Poptávka po výrobních faktorech je odvozená z poptávky po výstupech

Trhy mohou být nedokonalé (monopson, odbory)

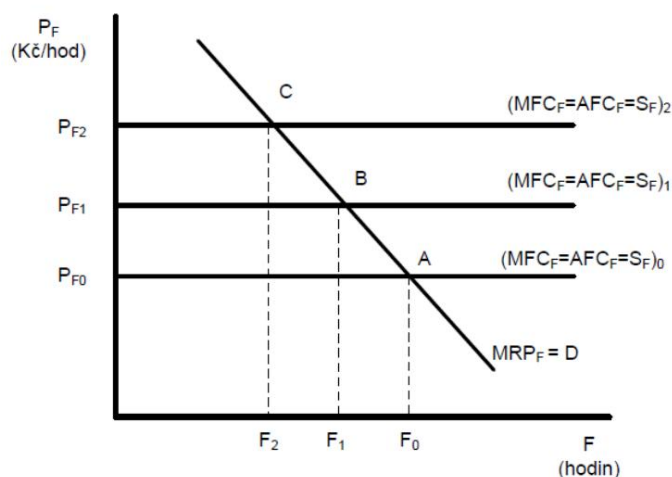
Poptávka po výrobních faktorech

Odvozuje se z příspěvku faktoru z výstupu => mezní produkt (MP)

V penězích (mezní příjem z faktoru):

$$MRP = MP \cdot P$$

Firma poptává faktor do bodu, kde platí $MRP = MFC$

Nabídka výrobních faktorů

- Práce: jednotlivci reagují na mzdu
- Půda: Nabídka téměř dokonale neelastická
- Kapitál: Nabídka roste s úrokovou mírou

13a) Práce jako výrobní faktor

Výrobní vstup poskytovaný člověkem

Odměna = mzda

Nabídka práce = rozhodnutí domácností

Poptávka po práci = rozhodnutí firem

Poptávka po práci

Odvozená poptávka – závisí na poptávce výstupu

Firma sleduje, kolik příjmu ji přinese další jednotka práce

$$MRP_L = MP_L \cdot P$$

Firma najímá práci do bodu:

$$MRP_L = MFCL$$

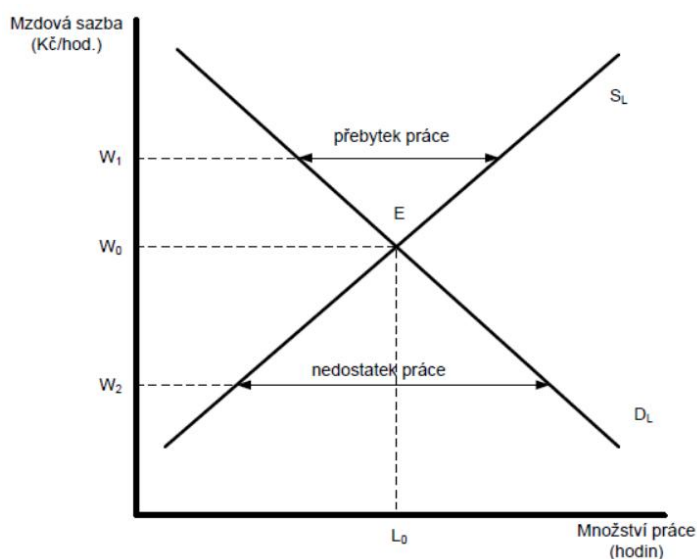
Nabídka práce

Rozhodování mezi prací a volným časem

Závisí na mzdě a preferencích

Rovnováha na trhu práce

Mzda se bere daná oběma stranami

Nedokonalosti na trhu práce

Příčiny:

- Omezená mobilita pracovníků
- Nedokonalé informace
- Diskriminace
- Segmentace trhu

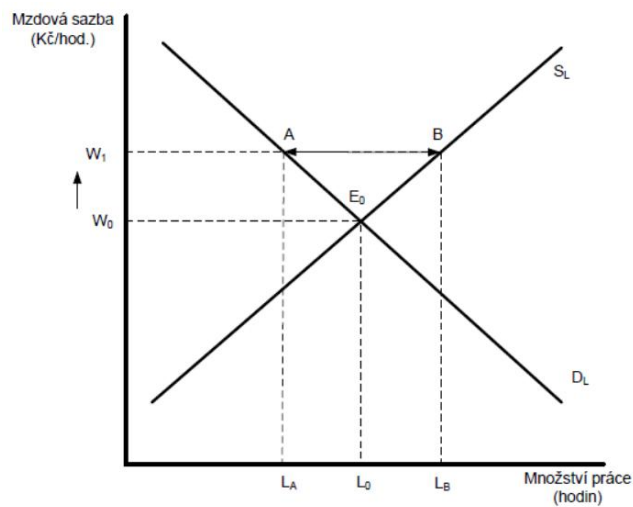
Důsledky:

- Nezaměstnanost, mzdy neodpovídají produktivitě
- Neefektivní rozdělení zdrojů

Odbory na trhu práce

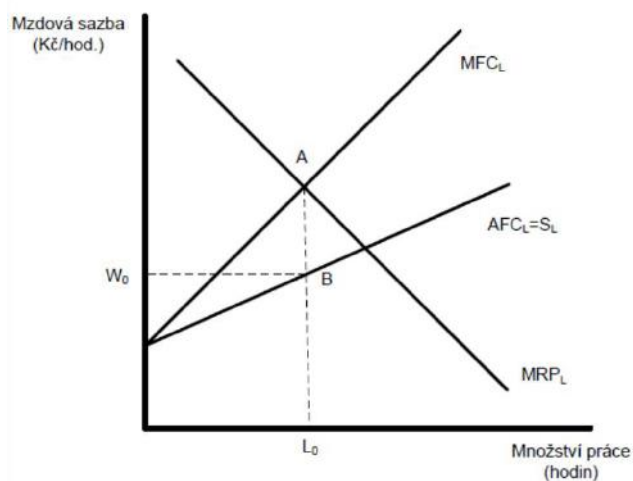
Zastupují zaměstnance při vyjednávání

Mohou zvýšit mzdy, ale tím zvyšují nezaměstnanost

Monopson na trhu práce

Firma je jediným zaměstnavatelem

13b) Dokonalá konkurence

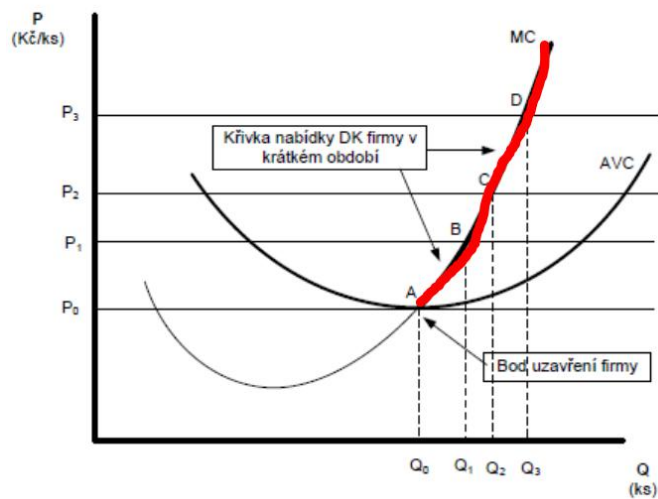
Charakteristika

- Mnoho firem
- Homogenní produkt
- Žádné bariéry vstupu
- Dokonalé informace
- Žádná firma neurčuje cenu

Nabídka firmy v krátkém období

Část křivky MC nad AVC

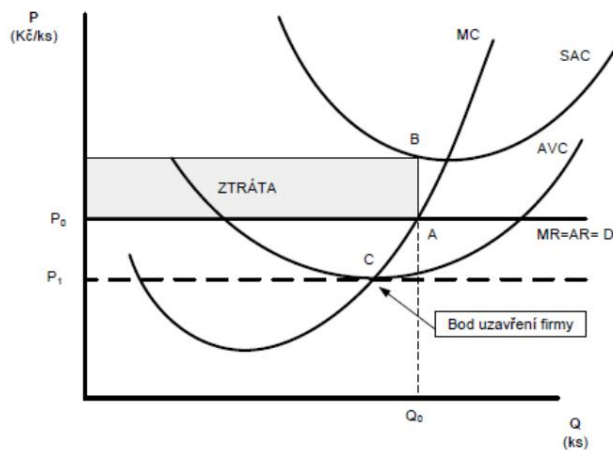
Firma vyrábí pokud je $P \geq AVC$

Bod uzavření firmy

Nastává, když je $P = \min. AVC$

Firma nevyrábí, protože nedokáže ani částečně pokrýt variabilní náklady

Bod zvratu

Nastává, když $P = \min. AC$

Ekonomický zisk je 0

